

Довіра до ЗМІ, до себе як читача і особистості у студентів перших курсів як орієнтири психологічної допомоги

У стані війни, яку розв'язала Росія проти України, підвищується ризик отримання громадянами нашої країни травматичного досвіду. Серед показників неблагополучного розвитку особистості у сучасних умовах є недовіра людини до себе, інших людей, світу, а також некритичне ставлення до різноманітної інформації, якою наповнений сучасний медіапростір.

Довіра до світу взагалі як базове утворення, найважливіша умова нормативного психічного розвитку особистості, є результатом активної, конструктивної, благополучної взаємодії зі світом людей, речей, природи. Недовіра ж пов'язана з такими почуттями і станами людини, як невпевненість у собі, підозрілість, замкненість, почуття меншовартості, несамостійність, розгубленість, стан песимізму. Довіра до себе формує власне ставлення до навколишнього, забезпечує критичне відношення до власних помилок і досягнень, особистого досвіду, намірів та планів на майбутнє. Довіра до себе пов'язана з такими внутрішньоособистісними корелятами, як самовідношення, самоефективність, інтернальність, рефлексія, наполегливість, адаптивні здібності, духовність. Брак довіри до себе може мати високу кореляцію, зокрема, з низьким рівнем суб'єктивного контролю та автономності особистості, нездатністю до активного протистояння маніпуляціям в ЗМІ, низьким рівнем мотивації до розвитку у себе критичності до медіаматеріалів [1]. На сьогодні є нагальним розвиток у громадян критичного мислення та психологічної стійкості до маніпулятивних впливів інформаційного простору, формування довіри до себе як до особистості, а також довіри до себе як читача. Довіра, самодовіра, ціннісне ставлення до себе розглядаються як складові психологічного благополуччя особистості (Н.М. Савелюк). Вважається, що сензитивним віком для розвитку самодовіри є юнацький вік (Н.О. Єрмакова), зниженню довіри до себе можуть сприяти такі психологічні особливості цього віку, як індивідуалізм, незбалансованість самоставлення, висока особистісна амбівалентність та ін. [цит. за 3, с. 189].

Завданням нашого дослідження було визначити, як студенти перших курсів (30 осіб 18-19 років: 27 дівчат і 3 юнаки), оцінюють: 1) власну довіру до себе як якість особистості; 2) довіру до себе як читача медіатекстів; 3) довіру до ЗМІ, якими вони користуються задля отримання актуальної інформації.

Спочатку студентам було запропоновано вказати інформаційне джерело, з якого вони отримують текстову інформацію. Виявилось, що найбільш затребуваним і вживаним джерелом інформації є – Інтернет, значно рідше – друковані, паперові видання (преса, наукові книжки). Далі за 10-бальною шкалою (на лінійці з позначками від 0 до 10) студентами шляхом самооцінки визначався рівень власної довіри до ЗМІ, до себе як особистості, до себе як читача і (Рис. 1), ними було надане пояснення власної думки.

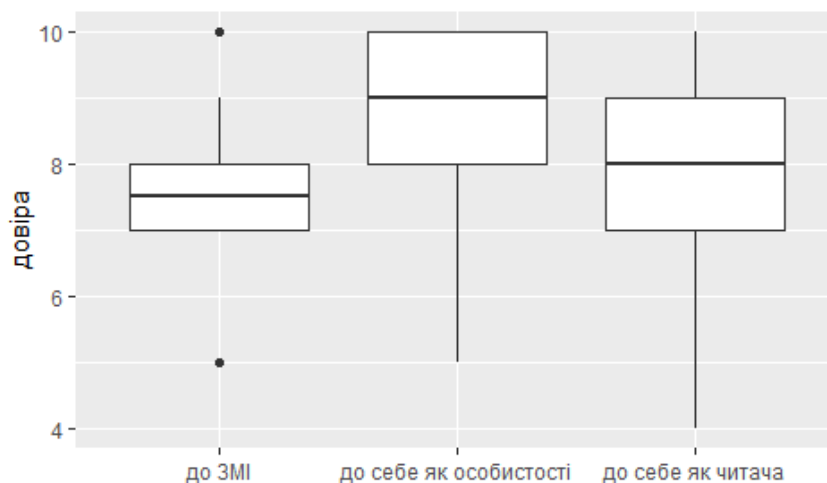

Рис. 1. Коробковий графік розподілу значень оцінок довіри (студенти n=30)

Показники самооцінювання опитаних студентів довіри до себе досить високі (що становить в основному 8-10 балів). Причиною не 100%-ої довіри до себе студенти відзначали незрілість, розгубленість, нестаток досвіду тощо. Довіра до себе як читача відрізняється від рівня довіри до себе і є дещо нижчою, що пояснюється юнаками браком правдивої інформації в цілому, навичок розбиратися у достовірності медіапродукту, власної читацької компетентності, особистісною незрілістю, схильністю піддаватися маніпуляціям, невмінням їм протистояти. Показники рівня довіри до медіаінформації взагалі є нижчою від показників довіри до себе як читача, бо дівчата і хлопці усвідомлюють можливість маніпуляцій у текстах та їх деструктивний вплив на особистість читача, а невисокі показники недовіри до медіаінформації пояснюють недостатнім розвитком довіри до себе як особистісної якості, цікавістю до будь-якої інформації, часто некритичністю до неї. Отримані результати допомагають акцентувати увагу психолога на профілактиці недовіри до себе і некритичності до інформації. Розроблений порадник для читача [2] може використовуватись як допоміжний інструмент психологічної допомоги в ході занять зі студентами з метою підвищення у них довіри до себе як особистості, як читача, мотивації до розвитку критичності до медіатекстів.

Список використаних джерел

1. Гурлева Т.С., Журавльова Н.Ю. Довіра до себе як важливий атрибут стресостійкості особистості в умовах інформаційної війни: взаємозв'язок понять. *Вчені записки ТНУ. Серія: Психологія*. Том 33 (72). № 4, 2022. С. 76-82. http://www.psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/4_2022/14.pdf
2. Гурлева Т. Я– свідомий читач: як убезпечити себе від маніпулятивного впливу через медіатекст. *Порадник для читача*. Вид-во «Каравела», Київ, 2023. 88 с.
3. Савелюк Н. М. Довіра та самодовіра у системі вищої освіти. *Психолого-педагогічні координати розвитку особистості* : зб. наук. мат-лів II Міжнар. наук.-практ. конф. (3-4 червня 2021 р.). Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2021. С. 183-188.